

Nyilvánosság Klub: Zsidókról, cigányokról
SZER, Világhíradó
München, 1989. június 4.

Tegnap érdekes programot bonyolítottak le Budapesten a közgazdaságtudományi egyetemen. Amiről beszéltek, vitatkoztak a résztvevők, elmondja Gadó György:

Zsidók, cigányok, előítéletek. Ez volt a tizenegy rövid előadás témája és összefoglaló címe. Már hallom is némely csüggedésre hajlamos hallgatóm panaszos ellenvetését: hát már megint másokról vitáznak, nem a magyarság bajairól, sérelmeiről?

Komoróczy Géza professzor, a rendezvény elnöke már a saját bevezető előadásának a címével megválaszolt erre: Kisebbségekből álló társadalom. Így hangzott a cím, és utána világosan kitűnt, hogy a mai magyar társadalom - miként valójában minden társadalom - különféle kisebbségekből áll, még akkor is, ha erről a tényről a különféle többségek hajlandók elfeledkezni.

Különféle kisebbségeket és többségeket mondok, mert hiszen nem egyedül aszerint tagolódik a társadalom, hogy milyen nemzetiséghez, etnikai közösséghez vagy népcsoporthoz tartoznak a tagjai. A tagolódás a nemzetiségi, etnikai választóvonalakra keresztben sok más módon is megvalósul: szociális, kulturális, politikai tényezők szerint, és aki az egyik rendező elv értelmében a többséghez tartozik, az a másik vagy harmadik alapján még a kisebbség tagja is lehet. Mindannyiunk érdeke hát, hogy a kisebbségek megkapják és megőrizték jogukat. Enélkül nincs demokrácia.

A magyar társadalom mai válságos helyzetében különös jelentőséget kap a nemzetiségi és etnikai hovatartozás kérdése, amelynek a súlyát két tényező növeli. A zsidóság esetében a magyar történelem közelmúltja, a cigányság esetében ennek a népcsoportnak a szociális állapota és létszáma.

Ami ezt a létszámot illeti, az egyik előadó indokoltan mutatott rá, hogy a probléma körüli zűrzavart, kezelésének felelőtlen voltát már az is jellemzi, hogy nincsenek megbízható adatok, és olykor rémhírszerű számok forognak a köztudatban.

Ugyanez a gond jelentkezik az úgynevezett cigánybűnözés meghatározásában, megítélésében és kezelésében is. Nagyon bizonytalan ugyanis, kit és miért sorol a társadalom vagy éppen a hatóság a cigányok közé.

A délután négyig tartó előadássorozat egyik érdekessége volt - és éppen ebből a szempontból is - az a tény, hogy felszólalt Tonhauser László rendőr őrnagy, a cigányok bűnügyeinek a specialistája, akinek a nevét a Kék fényből és Moldova György könyvéből sokan ismerik. Mi-

képpen már azok kapcsán, úgy mostani előadása miatt is sok ellenvetést, sőt szemrehányást kellett hallania. A jelenlévők túlnyomó részének a véleményét fogalmazta meg Komoróczy professzor, amikor némi gúnnyal megkérdezte a rendőrtisztet: a nem cigány bűnelkövetők esetében miért nem tartják számon, és miért nem hangsúlyozzák a nyilvánosságra szánt közleményekben is a nemzetiségi hovatartozást?

Még egy-egy mondat erejéig sem térhetek itt ki az elhangzott előadásokra. Sommásan csak annyit, hogy a problémakört igen színvonalasan és sokrétűen, néhol kifejezetten szellemes módon világították meg, noha a téma bonyolult volta miatt vagy éppen a sok nehézkes szakkifejezés és a szociológiai nyelvezet miatt gyakran erősen próbára tették a hallgatóságot. Az előadásokat épp ezért is érdemes írásban is hozzáférhetővé tenni. A kötet a közeljövőben remélhetőleg meg is jelenik.

Addig is kiemelném hallgatóink számára az előadások két vezérlő gondolatát. Az egyik: a zsidóság és főleg a cigányság jelenléte társadalmunkban nem azért okoz gondot, mintha ezek a népcsoportok nagy többségükben és természetüknél fogva méltatlanul viselkednének, hanem azért, mert a magyar társadalom fejlődése történelmi és politikai okok miatt eltorzult. Ezt a torzulást kell helyrehozni, vagyis demokráciát és polgári viszonyokat kell teremteni, és akkor sem zsidókérdés, sem cigánykérdés nem lesz.

A másik vezérgondolat: a demokrácia igénye már ma is azt parancsolja, hogy ne a beolvasztásra, a teljes asszimilációra törekedjék a társadalom, mint eddig, hanem arra, hogy minden népcsoport megtarthassa a maga sajátos értékeit, és így illeszkedhessék be a társadalomba.

Ennek a ma még távolinak tűnő megoldásnak a reményét csillantotta fel a Nyilvánosság Klub rendezvényének vége felé az egyik hozzászóló. A közönség soraiból lépett a mikrofon elé egy csinos, nyáriruhát viselő fiatal cigány asszony, Kanalas Györgyné. Szólt személyes tapasztalatairól, arról például, hogy nem akarták kiszolgálni egy belvárosi cukrászdában, de elmondta azt is, hogy őt és a hozzá hasonlóan gondolkodókat az ilyen élmények már nem ijesztik el. Bízunk a magyarok megértésében, törekszenek erre, de nem mondanak le cigány mivoltukról. Oly kedvesen és oly szép magyar nyelven mondta el mindezt Kanalas Györgyné, hogy a szavait élénk rokonszenvvel hallgató közönség érezhette: a problémák nem megoldhatatlanok. +++